

FITXA IDENTIFICATIVA

DADES DE L'ASSIGNATURA

Codi: 43339

Nom: Reclusos i ex reclusos: programes i tècniques de reinserció

Cicle: Màster Universitari Oficial

Crèdits ECTS: 3

Curs acadèmic: 2025-26

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
2151 - MU en intervencions psicològiques en àmbits socials	Facultat de Psicologia i Logopèdia	2	Primer quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
2151 - MU en intervencions psicològiques en àmbits socials	Avaluació i intervenció psicològica en dona i minories socials	OBLIGATÒRIA

COORDINACIÓ

MARCO FRANCISCO MIRIAM

RESUM

L'assignatura *Reclusos i Exreclusos. Programes i Tècniques de Reinserció* ofereix una aproximació integral al context psicosocial del sistema penitenciari, amb especial atenció als programes i tècniques d'intervenció orientats a la reinserció social. L'objectiu principal és proporcionar a l'alumnat els coneixements teòrics i pràctics fonamentals per a comprendre i participar en el tractament penitenciari des d'una perspectiva psicològica.

S'analitza el paper del psicòleg/a en l'entorn penitenciari, abordant les dificultats específiques d'intervenció en contextos marcats per la privació de llibertat, la resistència al canvi i la diversitat sociocultural. Així mateix, es fomenta la reflexió ètica i deontològica davant dels dilemes professionals que planteja el treball amb persones privades de llibertat o en procés de reintegració.

El programa de l'assignatura combina l'estudi del marc legal vigent, l'avaluació de l'eficàcia de diferents models i tècniques de tractament, i l'entrenament en habilitats professionals necessàries per a actuar de manera competent en aquest àmbit. L'assignatura subratlla la necessitat d'una pràctica basada en l'evidència, respectuosa amb els drets humans i compromesa amb els principis ètics i legals que regulen la intervenció psicològica en l'àmbit penitenciari.

CONEXEMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

Haver cursat el primer mòdul de formació bàsica avançada i les dues primeres matèries de formació especialitzada avançada Avaluació i intervenció psicològica en família i infància i Avaluació i intervenció psicològica en joventut. Haver superat el 60% d'aquests continguts.

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE

-

Capacitat de recerca i de gestió de la informació a través de diferents fonts documentals especialitzades.

Capacitat per plantejar i elaborar un treball escrit comprensible, organitzat i coherent.

Conèixer i saber aplicar mètodes i tècniques d'anàlisi qualitativa i quantitativa per obtenir, integrar i valorar informació individual, grupal i/o comunitària.

Posseir les habilitats d'aprenentatge que permeten continuar estudiant d'una forma que haurà de ser en gran manera autodirigida i autònoma en l'àrea d'estudi de la psicologia de la intervenció social i comunitària.

Saber aplicar els coneixements adquirits i la seua capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb l'àrea d'estudi de la intervenció psicosocial.

Saber comunicar, en el context de la intervenció psicològica en àmbits socials, les conclusions (i els coneixements i les raons últimes que les sustenten) a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.

Ser capaç d'identificar, analitzar i avaluar d'una manera crítica i reflexiva les necessitats, els problemes i les demandes socials de poblacions de risc i interès, propis de la intervenció psicosocial.

Ser capaç d'integrar coneixements i afrontar la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades amb l'aplicació dels seus coneixements i judicis en l'àmbit de la intervenció psicosocial.

Ser capaç d'utilitzar recursos, estratègies i tècniques d'intervenció individual, microsocia i/o macrosocia per promoure el desenvolupament positiu de les persones, dels grups i de les comunitats i/o per prevenir conductes de risc en els sectors propis de la intervenció psicosocial.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Introducció al tractament penitenciari

1. Introducció al Dret Penal. Funció del Dret Penal. Teories de la pena.
2. La pena de presó a Espanya. El Codi Penal. La Llei Orgànica General Penitenciària.
3. Una visió del sistema carcerari al món. La prevalença del delictes a Espanya i al món. Taxes d'empresonament. Diferents polítiques de reinserció.
4. Taxes de reincidència. Dificultats en la mesura de la reincidència.
5. Rehabilitació i presó. Principis de la intervenció penitenciària. Tipus d'establiments penitenciaris. Graus. Efecte resocialitzador de les presons.

2. Avaluació de les necessitats psicosocials dels reclusos

1. Efectes psicosocials de l'estada a la presó. La prisionalització. Conseqüències físiques de l'estada a la presó. Conseqüències psicosocials. Efectes psicològics de l'empresonament. El codi del reclus.
2. Finalitats de l'avaluació a les presons. Assignació del grau de classificació. Estudi per a la concessió de permisos. Determinació del grau de dependència. Valoració del risc de suïcidi. Pronòstic d'integració social per a la llibertat condicional.
3. La classificació dels reclusos. Principis de la classificació a la presó. Rols a la presó. Tipus de delinqüència. Tipus d'adaptació a la presó. Factors protectors i de risc: perfils.
4. El rol del psicòleg penitenciari a Espanya. Àrees d'actuació i funcions reglamentàries. Accés.
5. L'equip multidisciplinari i la Junta de Tractament.
6. Tècniques d'avaluació psicològica a les presons: L'informe psicològic. Variables psicològiques. Variables socials. Tècniques d'avaluació. Instruments d'avaluació psicomètrica.

3. Programes d'intervenció i tractament en presons

1. El Programa Individualitzat de Tractament.
2. Programes generals d'intervenció a les presons: Treball i inserció laboral. Ensenyament reglat i formació. Programes d'oci i cultura. Programes esportius.
3. Programes d'intervenció amb grups específics: Programa d'intervenció amb joves. Programes d'intervenció amb dones i mares. Programes d'intervenció amb persones estrangeres. Reclusos amb discapacitat. Problemes de salut mental. Drogodependència.
4. Programes específics d'intervenció: Mòduls de respecte. Resolució dialogada de conflictes. Teràpia assistida amb animals. Programa d'intervenció en règim tancat. Programa d'intervenció en conductes violentes. Programes d'intervenció amb agressors sexuals i agressors de gènere. Altres programes.

- 5. Inserció sociolaboral dels exreclusos: Programes en Medi obert. Centres d'Inserció Social.
- 6. Mesura de l'efectivitat en els programes de rehabilitació: La importància de l'avaluació de l'efectivitat. *Nothing Works* versus *What Works*. Dificultats en l'avaluació de l'efectivitat dels programes d'intervenció.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Tutories	7,80
Teoria-Pràctiques	22,20
Total hores	30,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	0,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	25,00
Estudi i treball autònom	0,00
Preparació de classes	0,00
Preparació d'activitats d'avaluació	10,00
Resolució de casos pràctics	10,00
Total hores	45,00

METODOLOGIA DOCENT

- Sessions presencials: Es fomentarà la participació a mesura que s'impartisquen els continguts. Així mateix, l'alumnat, que haurà treballat de manera autònoma o en grup diversos aspectes teòric-pràctics relacionats amb els temes estudiats, podrà presentar i exposar el seu treball a l'aula.
- Sessions no presencials: L'activitat pot consistir en la cerca d'informació documental especialitzada, una reflexió contrastada i justificada sobre un tema determinat, o l'aplicació dels coneixements adquirits a classe.
- Tutories: L'alumnat podrà sol·licitar en qualsevol moment tutories presencials o virtuals mitjançant l'Aula Virtual.

Activitats complementàries: Visita i xarrada a càrrec d'un professional d'Institucions Penitenciàries.

AVALUACIÓ

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà seguint dos criteris complementaris que tenen com a objectiu valorar tant el procés d'aprenentatge com els resultats obtinguts:

1. Avaluació del procés (avaluació contínua)

Es durà a terme mitjançant els treballs i activitats realitzats a l'aula (individuals i/o grupals) corresponents a cadascun dels temes de l'assignatura. Aquest apartat suposarà el **60% de la nota final (6 punts)**. Les tasques i treballs podran incloure:

- Lectura de textos recomanats i la seua posterior anàlisi crítica
- Pràctiques realitzades a l'aula i elaboració de memòries
- Revisió bibliogràfica
- Exposicions i debats a l'aula
- Seminari, conferències, visites, cinefòrum
- Resolució de supòsits i casos pràctics
- Treballs d'aplicació o d'investigació empírica relacionats amb els continguts de l'assignatura

Davant pràctiques fraudulentas, s'actuarà segons el que estableix el *Protocol d'actuació davant pràctiques fraudulentas de la Universitat de València (ACGUV 123/2020)*: <https://www.uv.es/sgeneral/Protocolos/C83sp.pdf>

Per a superar l'assignatura, cal obtindre un mínim de **3 punts sobre 6** en aquesta part.

2. Avaluació dels resultats

Consistirà en una prova final escrita, amb un format a concretar (tipus test, cas pràctic, preguntes curtes). Aquesta prova suposarà el **40% de la nota final (4 punts)**. Per a superar aquesta part, caldrà obtindre un mínim de **1,5 punts sobre 4**.

2a Convocatòria

L'alumnat que no supere l'assignatura en la primera convocatòria podrà presentar-se únicament a la part suspesa en la segona convocatòria (avaluació contínua o examen), mantenint-se la nota obtinguda en la part aprovada. En cas de no superar l'avaluació contínua, es proposarà un treball únic valorat en 6 punts, que s'haurà d'entregar el mateix dia de la prova escrita de la segona convocatòria.

Matrícula d'Honor

S'atorgarà la Matrícula d'Honor a les millors qualificacions, considerant la proporció d'una Matrícula d'Honor per cada 20 alumnes matriculats. En cas d'empat en la qualificació més alta, la Matrícula d'Honor es concedirà a l'alumne/a amb la millor nota en l'examen final. Si l'empat es manté en tots els criteris d'avaluació, es realitzarà una prova objectiva per a determinar-ne l'atorgament.

BIBLIOGRAFIA**BIBLIOGRAFIA BÀSICA**

Redondo, S., i Garrido, V. (2013). *Principios de Criminología* (4ªed). Tirant lo Blanch

Redondo, S. (2007). *Manual para el tratamiento psicológico de los delincuentes*. Pirámide.

Bueno, F. (2008): *Nociones de prevención del delito y tratamiento de la delincuencia*. Dykinson.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

Romero, J. (2006). *Nuestros presos. Cómo son, qué delitos cometen y qué tratamientos se les aplica*. Dykinson.

García, J. i Sancha, V. (1985). *Psicología penitenciaria*. UNED

Leganés, S. (2002). *Clasificación penitenciaria, permisos de salida y extranjeros en prisión*. Dykinson.

Ayuso, A. (2001). *La intervención socioeducativa en el tratamiento penitenciario*. Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria. 6. 73-99.

Núñez Peña, J. (1997). El tratamiento penitenciario y otras funciones del psicólogo. En M.Clemente i J. Núñez (coords). *Psicología Jurídica Penitenciaria* (vol. I). Colección Retos Jurídicos en las Ciencias Sociales. Fundación Universidad-Empresa.

Haney, C. (2006). *The Psychological Impact of Incarceration: Implications for Post-Prison Adjustment*. U.S. Department of Health and Human Services.

Página web de la Secretaría General de Instituciones Penitenciarias: <https://www.institucionpenitenciaria.es/es/web/home/inicio>

Código Penal (Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre). Boletín Oficial del Estado, núm. 281, de 24 de noviembre de 1995. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1995-25444>

Ley Orgánica 1/1979, de 26 de septiembre, General Penitenciaria. Boletín Oficial del Estado, núm. 239, de 5 de octubre de 1979. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1979-23708>